

عنوان مقاله:

معرفی قطعه منظومی از رساله موسیقی منسوب به ابوالوفاء خوارزمی و بررسی درستی انتساب و تبار آن

محل انتشار:

مجله متن شناسی ادب فارسی، دوره 14، شماره 4 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 21

نویسندگان:

سهند سلطاندوست - دانش آموزانه دکتری پژوهش هنر، گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

مهدی کشاورز افشار - استادیار گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

رضا افهمی - دانشیار گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

این مقاله به بررسی قطعه منظوم کوتاهی منسوب به ابوالوفاء خوارزمی و صحت سنجی این انتساب می پردازد. این شعر در توضیح تناسب اوقات شبانه روز با مقامات دوازده گانه موسیقی قدیم ایران سروده شده است و محتوای آن سابقه ای در مکتوبات قدیمی تر دارد که می توان تبار آن را شناسایی کرد. هدف مقاله معرفی، تصحیح، شرح و تحلیل این قطعه ادبی با استفاده از مواد و منابع تاریخی و نیز اسناد و نسخ خطی کتابخانه ای است. در ضمن بحث، محتوای شعر یادشده با دو رساله دیگر موسیقی، یکی متقدم (کنزالتحف اثر حسن کاشانی) و دیگری متاخر (رساله علم موسیقی نوشته میرصدرالدین محمد قزوینی) به صورت تطبیقی مطالعه و مقایسه می شود. نتیجه اینکه مبحث فراموسیقایی مذکور از مباحث دوست داشتنی نویسندگان دوره گذار موسیقی ایران (اواخر قرن هشتم هجری تا پایان عصر صفوی) بوده است که با کمترین تغییری در شماری از رسالات این دوره دیده می شود. منشا واقعی این مطالب رساله کنزالتحف است؛ اما استناد آن به آرای ابوعلی سیناست؛ حال آنکه این انتساب کاملا از حقیقت تاریخی به دور است. نویسندگان برپایه شواهد و قراین نتیجه گرفته اند که اثر مدنظر سروده شاعر و صوفی کمترشناخته شده ای به نام خواجه ابوالوفای خوارزمی (۷۶۰-۸۳۵ ق.) است که برپایه گزارش های تاریخی، از علم ادوار و موسیقی آگاه بوده و رساله ای درباب موسیقی داشته است که نشانی از آن در دست نیست. به احتمال قوی، همین شعر نیز از رساله موسیقی مفقود او استخراج شده است. تاکنون درستی انتساب این اثر به خواجه ابوالوفاء بررسی نشده و درباره محتوای آن هم تحقیقی صورت نگرفته است.

کلمات کلیدی:

رساله موسیقی، ابوالوفاء خوارزمی، مقامات موسیقی، میرصدرالدین محمد قزوینی، ابن سینا، کنزالتحف

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1586275>

